

Maailmankauppaa paperiketjuilla

Tarvikkeet: sanomalehtiä, värillistä paperia, saksia, liimaa, viivoittimia, lyijykyniä, nitojia.

Tässä harjoituksessa havainnollistetaan kaupankäynnin haasteita sellaisten maiden kesken, joiden resurssit ovat erilaiset. Jaa oppilaat tehtävää varten viiteen noin viiden hengen ryhmään, joista kukin saa itselleen tarvikkeita paperiketjujen valmistamiseen seuraavasti:

Ryhmä	Sanoma- lehtiarkkeja	Väripaperi- arkkeja	Saksia	Liima- puikkoja	Lyijykyniä	Viivoittimia
1	1 kpl	1 kpl	5 kpl	5 kpl	5 kpl	5 kpl
2	4 kpl	1 kpl	3 kpl	3 kpl	3 kpl	-
3	6 kpl	-	2 kpl	2 kpl	-	2 kpl
4	10 kpl	-	-	-	1 kpl	1 kpl
5	15 kpl	8 kpl	-	-	-	-

Ryhmille kerrotaan, että he edustavat eri maita. Heidän tehtävänsä on valmistaa viidestä renkaasta koostuvia paperiketjuja, jotka voidaan myydä maailmanmarkkinoilla. Ryhmät ansaitsevat viisi rahaa jokaisesta ketjusta.

Ketjut myydään opettajalle, joka edustaa ketjujen markkinoita. Sitä, että ryhmät ovat saaneet epätasaiset resurssit käyttöönsä, ei tarvitse erityisesti korostaa. Tällä kertaa ne nyt vain on jaettu näin, mutta ryhmät voivat toki käydä vaihtokauppaa keskenään. Myös ansaituilla rahoilla voi ostaa tarvikkeita muilta ryhmiltä, mutta siitä pitää ilmoittaa kirjanpitäjälle eli opettajalle.

Jokaista rengasta varten tarvitaan täsmälleen 20 cm pitkä ja 3 cm leveä paperisuikale. Renkaat tehdään siten, että täsmälleen 2 cm suikaleen päästä liimataan toisen pään päälle. Kuhunkin ketjuun tulee viisi rengasta. Väärän pituiset tai levyiset, tai epätasaisesti leikatut renkaat eivät kelpaa markkinoille – ne eivät ole standardien mukaisia. Sitä mukaa, kun ketjuja myydään, opettaja pitää liituttamalla kirjaa kunkin maan ansioista.

Harjoituksen kulku:

Kun ohjeet on annettu, oppilailla on aluksi 10–15 minuuttia aikaa käydä kauppaa ja valmistaa ketjuja. Tämän jälkeen opettaja ilmoittaa, että ketjujen runsaan tuotannon vuoksi maailmanmarkkinahinta laskee kolmeen rahaan ketjulta.

Viisi minuuttia myöhemmin opettaja ilmoittaa sanomalehdestä tehtyjen ketjujen maailmanmarkkinahinnan laskevan yhteen rahaan ketjulta ylituotannon vuoksi. Väripaperista tehtyjen ketjujen kysyntä on kuitenkin kasvanut, joten niistä saa viisi rahaa ketjulta.

Vielä viisi minuuttia myöhemmin opettaja ilmoittaa, että ketjujen valmistamiseen on kehitetty uusi tekniikka: ketjuja voi nyt valmistaa myös nitomalla. Nidotut ketjut ovat laadultaan parempia kuin liimatut, joten niiden hinta on 15 rahaa kalliimpi kuin liimattujen ketjujen (eli 16 rahaa sanomalehtiketjulta ja 20 rahaa värilliseltä ketjulta). Tarjolla on viisi nitojaa, joita voi ostaa opettajalta. Opettaja määrittelee nitojan hinnan siten, että vain rikkaimmilla ryhmillä on varaa sellaiseen.

Tämän jälkeen harjoitusta jatketaan vielä 5–10 minuuttia. Sitten kauppa pysäytetään ja katsotaan, kuinka paljon mikäkin ryhmä on ansainnut.

Lopuksi keskustellaan pelin kulusta ja tapahtumien yhtymäkohdista todelliseen maailmankauppaan:

- Mikä ryhmä ansaitsi eniten rahaa? Mikä vähiten? Miksi?
- Millaista työnjakoa ja yhteistyötä ryhmien sisällä tehtiin? Oliko eri ryhmien välillä yhteistyötä?
- Miten maailmanmarkkinahinnan lasku vaikutti rikkaimpiin ryhmiin? Entä köyhimpiin?
- Mitkä ryhmät pystyivät hankkimaan uuden teknologian eli nitojan?
- Miksi uuden teknologian kehittäminen vauhditti rikkaiden ryhmien rikastumista, kun köyhät pysyivät köyhinä?